

Т. О. Кізима,*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
E-mail: t.kizyma@wunu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9732-9907>;***В. В. Маслій,***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної математики,
E-mail: v.maslii@wunu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9672-9669>;***М. В. Охотницький,***аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
E-mail: maximko0904@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4066-2412>;
Західноукраїнський національний університет*

Кредитні спілки як інструмент формування заощаджень вітчизняних домогосподарств

Формування заощаджень домогосподарств є ключовою передумовою сталого економічного розвитку та інвестиційного відновлення України. У статті досліджено роль кредитних спілок як специфічних небанківських фінансових інститутів, здатних акумулювати дрібні заощадження населення. Актуальність дослідження зумовлена тривалим скороченням інституційних і фінансових масштабів цього сектору в Україні, що потребує комплексної статистичної оцінки. Метою статті є визначення динаміки та особливостей функціонування кредитних спілок як інструменту формування заощаджень домогосподарств, а також порівняння національної моделі кредитної кооперації з європейською практикою. Методологія дослідження базується на застосуванні методів аналізу динамічних рядів, аналітичної періодизації та графічної інтерпретації статистичних даних. Для міжнародних зіставлень використано компаративний підхід. Інформаційною базою слугували офіційні статистичні дані Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національного банку України та World Council of Credit Unions.

У результаті дослідження встановлено, що в Україні скорочення кількості кредитних спілок відбувається одночасно зі зменшенням чисельності їхніх членів і обсягів акумульованих коштів. Обґрунтовано доцільність використання пайового капіталу як інтегрального показника реальної участі домогосподарств у механізмах довгострокового нагромадження. Порівняльний аналіз засвідчив, що у країнах Європи, на відміну від України, сектор зберігав стабільність навіть у періоди фінансових і пандемічних криз, що вказує на вищі інституційну стійкість і рівень довіри населення. Сформульовано висновок, що обмежена роль кредитних спілок в Україні зумовлена поєднанням кризових чинників, жорстких регуляторних обмежень та недостатньої фінансової грамотності. Практичне значення результатів полягає у можливості їхнього використання для розробки стратегій розвитку фінансового сектору, реформування системи кредитної кооперації та підвищення рівня фінансової інклюзії домогосподарств.

Ключові слова: домогосподарства, заощадження домогосподарств, кредитні спілки, кредитна кооперація, пайові внески, порівняльний аналіз, фінансова інклюзія.

Вступ. У більшості економік світу домогосподарства є сектором, який найбільше заощаджує. Розмір національних заощаджень є визначальним фактором розвитку вітчизняної економіки. Особисті заощадження як складова національних мають вирішальне значення не лише для фінансового благополуччя домогосподарств. На національному рівні вони є потенційним джерелом ресурсів

для інвестицій у різні сфери економіки, а отже, можуть пришвидшувати економічне відновлення. Окрім того, зазначає О. Мелих, заощадження домогосподарств мають важливе соціальне та політичне значення [1].

Ефективність перетворення особистих заощаджень у доступні інвестиційні ресурси значною мірою залежить від діяльності фінансових інсти-

тутів – організаційних форм економічних інститутів, що забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів між секторами економіки. Саме фінансові інститути створюють інфраструктурні умови для мобілізації дрібних накопичень, підвищення доступності фінансових послуг та інтеграції економічно активного населення у процеси фінансового посередництва. У цьому контексті особливий інтерес становлять кредитні спілки, здатні безпосередньо працювати з особистими заощадженнями домогосподарств. Попри наявність інституційних можливостей, їхня роль у формуванні заощаджень домогосподарств в Україні досліджена недостатньо. Це особливо актуально за потреби розширення інвестиційних ресурсів для економічного відновлення, підвищення фінансової інклюзії та зміцнення довіри населення до небанківських фінансових установ. Н. Кравчук та О. Луцишин наголошують: “Війна закінчиться, настане етап відбудови та зростання – ринок потребуватиме усього розмаїття фінансових посередників для забезпечення широкого спектру потреб споживачів фінансових послуг – від великих та системних до дрібних та індивідуальних” [2, с. 126]. Отже, постає наукова проблема оцінювання потенціалу кредитних спілок як інструменту мобілізації заощаджень домогосподарств і визначення факторів, що впливають на ефективність функціонування зазначених установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Кредитні спілки (далі – КС), які О. Бондаренко та І. Адаменко відносять до депозитних фінансових інститутів, мобілізують фінансові ресурси відокремлених дрібних власників капіталу та трансформують їх у інвестиції в реальний сектор економіки, створюючи матеріальний базис для економічного зростання [3, с. 9–10]. Н. Гаврилова та М. Грешнікова зазначають: “Найголовнішою метою діяльності кредитних спілок є фінансовий і соціальний захист своїх членів за допомогою залучення їхніх особистих заощаджень для взаємного кредитування, фінансової підтримки підприємницьких ініціатив і надання інших фінансових послуг” [4, с. 93]. “Гаслом таких небанківських фінансових установ, – підкреслює Г. Буга, – є не високий відсоток, а надійність, неприбутковість, стійкість, доступний кредит і гарантія збереження грошей” [5, с. 48].

Аналізуючи особливості наданих КС фінансових послуг, В. Купрієнко дає короткий опис функціонування системи кредитної кооперації за період 1994–2012 рр. з допомогою вибіркового показників кількості КС, кількості членів та обсягу їхніх загальних активів, а також досліджує їхній розподіл за територіальною ознакою в 2013 р. Автор доходить висновку, що зниження ділової активності КС пов’язане із загостренням конкуренції на ринку позичкових капіталів [6, с. 74–75]. Н. Тру-

сова зі співавторами проаналізували діяльність КС у 2016–2020 рр., провівши порівняння темпів приросту 2020 року із відповідними показниками 2016 та 2019 років. Науковці сформулювали висновки про скорочення ринку послуг, що надаються КС, через банкрутство, карантинні обмеження, зниження платоспроможності населення та ділової активності загалом. Крім цього, скорочується співпраця населення з КС, про що свідчить зменшення кількості членів КС, які мають депозитні внески [7, с. 70–72]. Н. Кравчук та О. Луцишин, аналізуючи структуру фінансового ринку України на сучасному етапі, акцентують увагу на тому, що “у сегменті, в якому працюються КС, простежується негативна динаміка – скорочуються їхні активи, зменшується кредитна активність, спостерігається відтік депозитних вкладів [2, с. 122]. На однорідність КС України за величиною активів вказують Л. Бондаренко та І. Скоропад. На їхню думку, суттєвий розрив між першою трійкою та рештою учасників свідчить про концентрацію активів у небагатьох великих спілках [8]. На основі цього авторки доходять висновку, що ринок кредитних спілок демонструє помірну концентрацію, а це свідчить про певний рівень конкуренції та сталість споживчої бази [8]. С. Глущенко та В. Шпортюк, обговорюючи проблему дисонансу між попитом на кредитування та глибиною наявного кредитування, аналізують масштаби кредитного ринку з допомогою показника глибини кредитування від кредитних спілок. Проте, зазначають автори, “глибину небанківського кредитування української економіки оцінити складніше через несистемну статистику фінансових посередників” [9, с. 14].

Узагальнення наукових джерел засвідчує, що кредитні спілки розглядаються як фінансові інститути, здатні мобілізувати дрібні заощадження та трансформувати їх у кредитні ресурси. Однак емпіричні оцінки їхнього внеску у формування заощаджень домогосподарств залишаються обмеженими. В опрацьованих дослідженнях домінує аналіз організаційної динаміки, активів і кількості членів, тоді як кількісні параметри залучення заощаджень і чинники їхньої зміни не отримали достатнього статистичного обґрунтування. Це зумовлює потребу у подальшій верифікації ролі кредитних спілок як інструменту формування заощаджень вітчизняних домогосподарств на основі доступних статистичних даних.

Методи та матеріали. Методологічну основу дослідження становить системний підхід до аналізу кредитних спілок як інститутів акумулювання та трансформації заощаджень домогосподарств. Системний підхід реалізовано через аналіз взаємозв’язків між кількісними та вартісними показниками діяльності КС, що відображають різні механізми акумулювання заощаджень домогосподарств. У роботі використано загальнонаукові та

спеціальні методи пізнання економічних процесів, зокрема аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, методи порівняння, узагальнення та графічної інтерпретації статистичних даних.

Для аналізу динаміки показників розвитку сегмента кредитних спілок України (кількість кредитних спілок, кількість їхніх членів, обсяги депозитних внесків та пайового капіталу) використано методи аналізу динамічних рядів, зокрема оцінювання абсолютних і відносних змін показників, візуальний трендовий аналіз та аналітичну періодизацію часових рядів. За наявності фрагментарних офіційних статистичних даних щодо окремих показників застосовано метод аналізу за реперними точками. Взаємозв'язок між динамічними рядами кількості фінансових установ та їхніх членів оцінено з допомогою лінійного коефіцієнта кореляції, що дозволило виявити високу тісноту зв'язку між ними. З метою порівняння національних тенденцій із міжнародними використано компаративний аналіз, який дозволив зіставити основні показники сегмента кредитних спілок України з аналогічними показниками європейських країн, серед яких як держави-члени ЄС, так і країни, що не входять до його складу, за період 2005–2024 рр. Обраний період пояснюється наявністю порівнянної статистичної інформації, яка публікується Всесвітньою радою кредитних спілок (World Council of Credit Unions, WOCCU). При використанні зазначеного джерела враховано наявність різних часових горизонтів оприлюднення даних. Зокрема, основні вартісні та кількісні показники (кількість КС, членів, обсяги паїв і заощаджень) були доступні для аналізу до кінця 2024 року, тоді як розрахунковий показник рівня проникнення, що агрегується WOCCU, має часовий лаг і доступний лише станом на кінець 2023 року. У зв'язку з цим компаративний аналіз рівня проникнення проводився за період 2005–2023 рр. Такий підхід дав можливість визначити місце сектору КС у європейському просторі та окреслити відмінності у масштабах і динаміці розвитку.

Інформаційною базою дослідження слугували офіційні статистичні дані Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг) та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (послуг), а також Національного банку України (НБУ) як чинного регулятора та WOCCU. При використанні зазначених джерел ураховано наявність методичних розбіжностей між національною статистикою (НБУ, Держфінпослуг, Нацкомфінпослуг) та даними WOCCU. Ці розбіжності зумовлені різним охопленням ринку, відмінностями у методології класифікації активів та часовими лагами в оприлюдненні звітності. З метою забезпечення об'єктивності показники внутрішнього сегмента аналізувалися виключно за да-

ними регуляторів, тоді як статистика WOCCU використовувалася суто для компаративного аналізу на міжнародному рівні.

Результати та обговорення. Кредитні спілки, які історично виникли наприкінці XIX ст. та проіснували на теренах України до 40-х років XX ст., після тривалої паузи відродили свою діяльність у нашій державі після проголошення нею незалежності в 1991 році. Ці фінансові інститути, зазначають О. Єлісеєва та Г. Стоянов, “відродилися як організації реальної взаємодопомоги між громадянами в разі виникнення тимчасових фінансових труднощів, відігравали важливу роль у розвитку роздрібного та малого бізнесу, активно конкуруючи з банками на ринку фінансових послуг” [10, с. 40]. Відповідно до Закону України “Про кредитні спілки”, КС мають можливість приймати пайові та інші внески від членів спілки; надавати кредити іншим кредитним спілкам; розміщувати вільні кошти на та інших рахунках у банках [11]. Як бачимо, норма про те, що кредитна спілка акумулює вільні заощадження домогосподарств та трансформує їх в інвестиційні ресурси, закріплена законодавчо.

На початку 2000-х років, зазначає Ю. Топчий, нерозвиненість інфраструктури кредитного ринку була чинником, що обмежував процес трансформації вільних грошових заощаджень в інвестиції. Важливим підґрунтям повноцінного функціонування кредитного ринку і запорукою економічного зростання було визнання ролі кредитних спілок, які володіли інвестиційними ресурсами. У сучасних умовах кредитні спілки є одним із основних інструментів сектору фінансових послуг з акумулювання грошових ресурсів та задоволення фінансових потреб суб'єктів господарювання [12, с. 111, 116].

З огляду на вищесказане, важливим завданням є оцінка того, наскільки фактичний розвиток сектору КС підтверджує окреслені очікування. Для цього проаналізуємо динаміку кількості КС та їхніх членів упродовж останніх двох десятиліть, що дасть можливість простежити інституційну стійкість, масштаби залучення населення та чутливість цього сегменту до кризових шоків.

Кількість членів КС протягом 2005–2008 рр. зросла з 1236,0 тис. осіб до 2669,4 тис. осіб, тобто понад удвічі [13]. Упродовж наступних років спостерігається стійка тенденція до їхнього скорочення, причому протягом 2009–2011 рр. відбулося різке зменшення до рівня, нижче ніж 2005 року (рис. 1, побудовано авторами на основі [12; 14–18]). Надалі знижувальний тренд зберігався, хоча темпи спадання стали більш помірними. У 2024 році кількість членів КС становила лише 229,2 тис. осіб, що в 11,5 раза менше пікового рівня 2008 р.

Кількість КС зростала до 2008 року, що свідчить про поступовий розвиток системи, після чого цей показник почав зменшуватися і станом

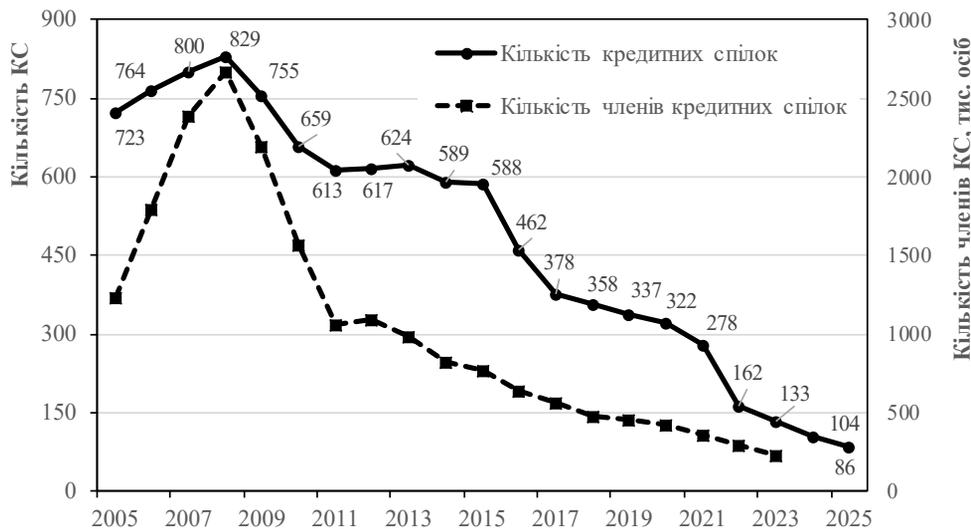

Рис. 1. Динаміка кількості КС та їхніх членів, Україна, 2003–2025 рр.

на 01.12.2025 р. становив 86 [18]. Як демонструє рис. 1, динаміка кількості КС характеризується трьома хвилями різкого скорочення, кожна з яких зумовлена окремими кризовими факторами:

1) 2008–2011 рр.: кількість фінансових установ зменшилася з 829 до 613, тобто на 216 КС, або на 26,1%. Скорочення зумовлене наслідками фінансової кризи, зокрема суттєвим погіршенням платоспроможності та ліквідності кредитних установ. Це змусило Держфінпослуг посилювати контроль і вжити заходів щодо установ, які систематично ігнорували попередні приписи регулятора [19]. Додатковими чинниками стали занепад фінансового стану КС упродовж 2009–2010 рр. та критичне зниження їхніх показників ліквідності [20];

2) 2015–2017 рр.: кількість фінансових установ зменшилася з 588 до 378, тобто на 210 КС, або 35,7%. Скорочення пов'язане з економічною, політичною кризою та кризою фінансового сектору, втратою приблизно 120 установ у АР Крим і на Донбасі, а також виключенням значної кількості КС із Державного реєстру фінансових установ переважно через порушення законодавства про фінансові послуги й недотримання фінансових нормативів [21, с. 372];

3) 2021–2025 рр.: кількість фінансових установ зменшилася з 278 до 86, на 192 КС, або на 69,1%. Ця хвиля зумовлена комплексом чинників, серед яких повномасштабна збройна агресія РФ проти України та запровадження жорсткішого регуляторного нагляду НБУ. Значна кількість фінансових установ припинила діяльність саме через прямий негативний вплив війни (окупація території, руйнування інфраструктури, зниження платоспроможності позичальників та економічної активності населення). Багато КС просто втратили можливість обслуговувати свої зобов'язання. Паралельно з цим відбувалося впровадження нових, жорсткіших вимог НБУ (після реформи

“СПЛІТ”), до яких частина сегмента виявилася не готовою адаптуватися в умовах кризи. З 1 січня 2024 року набрав чинності новий Закон України “Про кредитні спілки” [11]. На його виконання НБУ запровадив оновлені вимоги до платоспроможності, системи управління та капіталу кредитних спілок (Постанова НБУ від 02.02.2024 р. № 14 [22]). Ці регуляторні зміни стали додатковим фільтром та прискорили вихід з ринку малих і фінансово слабких КС. Як наслідок, частина фінансових установ не змогла забезпечити відповідність новим нормативам, особливо у 2024 році (цей рік завершили зі збитками майже 50% усіх КС [8]) і була змушена залишити ринок.

Слід підкреслити, що динаміка кількості членів КС взаємопов'язана з інституційним розвитком сектору: розрахований лінійний коефіцієнт кореляції між кількістю КС та кількістю їхніх членів становить 0,89, що свідчить про тісний прямий зв'язок і подібний характер реакції обох показників на кризові шоки та регуляторні зміни.

Одним із показників, який характеризує можливість КС акумулювати вільні кошти домогосподарств та трансформувати їх у заощадження через інвестиційну діяльність, є внески членів КС на депозитні рахунки. Відповідно до вищезгаданого Закону України “Про кредитні спілки” [11], останні залучають від своїх членів внески (вклади) на депозитні рахунки, що може вважатись прийняттям депозитів, відповідно до Інформаційного листа № 5/2023 “Практичні питання тлумачення окремих термінів Загального стандарту звітності CRS” [23].

Як свідчать дані рис. 2 (побудовано авторами на основі [14; 15; 25]), скорочення кількості КС протягом 2008–2011 рр. суттєво вплинуло на обсяг внесків їхніх членів на депозитні рахунки: за цей проміжок часу вони зменшилися з 3951,1 млн грн у 2008 р. до 1185,5 млн грн у 2011 році, тобто ско-

рочення становить 2765,6 млн грн, або 70,0%. Разом з тим у період пандемії COVID-19 спостерігалося певне збільшення внесків: з 1208,6 млн грн у 2019 році до 1918,2 млн грн у 2020 році, тобто на 709,6 млн грн, або на 58,7%. Це насамперед пов'язано з покращенням умов вкладників за депозитними ставками, прагненням домогосподарств зберегти свої кошти в умовах економічної

нестабільності та зміною їхньої поведінки – домогосподарства почали більше звертатися до альтернативних фінансових інститутів. Л. Маршук та К. Поліщук зазначають, що “в порівнянні з іншими економічними кризами минулих років, криза COVID-19 характеризується зростанням попиту на ліквідні активи і зростанням депозитних вкладів населення значними темпами” [24].

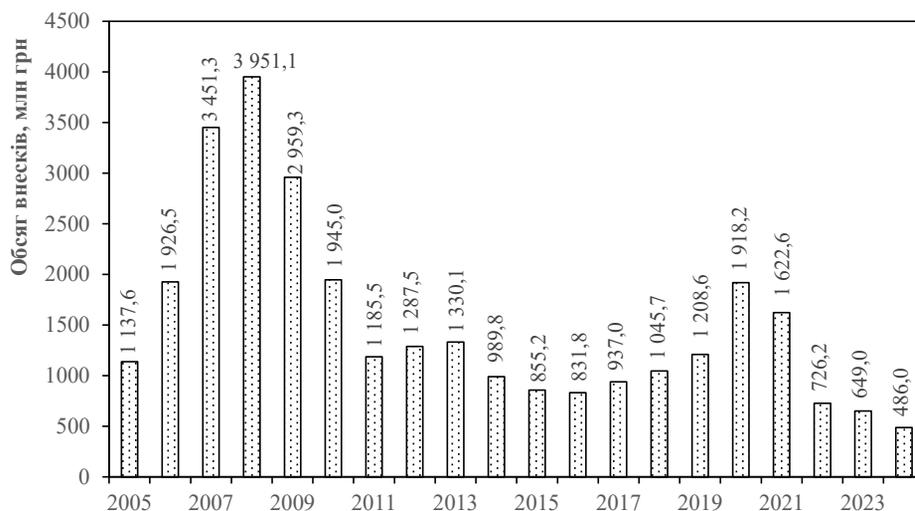

Рис. 2. Динаміка обсягів внесків членів КС на депозитні рахунки, Україна, 2005–2024 рр.

У контексті дослідження КС як інструменту формування заощаджень домогосподарств пайовий капітал доцільно використовувати як показник, що відображає реальний масштаб їхньої трансформації в організовані заощадження. Це пояснюється тим, що пайові внески не є стороннім джерелом фінансування, а формуються виключно за рахунок фізичних осіб-членів, які передають частину власних ресурсів у спільне розпорядження. На відміну від короткострокових депозитних продуктів, пайовий капітал має переважно безстроковий характер, не підлягає одномоментному вилученню та створює базу для кредитних операцій, тобто фактично перетворює кошти домогосподарств на сталі фінансові ресурси. Такий підхід узгоджується з висновками дисертаційного дослідження О. Осадець, в якому підкреслюється, що формування пайового капіталу сприяє підтримці фінансової стабільності та зростанню кредитних операцій [26]. Отже, збільшення пайового капіталу відображає не просто участь у спілці, а зростання довіри населення до механізму збереження та нагромадження заощаджень через КС.

У відкритому доступі відсутня повна щорічна статистика щодо обсягу пайового капіталу КС. Найвні показники мають фрагментарний характер і охоплюють лише окремі роки, що ускладнює формування суцільного динамічного ряду. Проте навіть наявні дані, відображені на графіку (рис. 3,

побудовано авторами на основі [27; 28; 29]), дають можливість стверджувати про наявність низхідного тренду: порівняно з максимальним значенням у 2010 році (916,8 млн грн), обсяг пайового капіталу в 2023 році зменшився в 7,7 раза і становив 118,9 млн грн. Таке скорочення, на нашу думку, свідчить про істотне звуження кооперативної бази довгострокових заощаджень домогосподарств та зменшення ролі пайових механізмів у фінансовій моделі КС.

Узагальнення результатів аналізу сегмента кредитних спілок України засвідчує поступове звуження масштабів його функціонування, що обмежує можливості цих установ виступати як ефективний інструмент формування заощаджень домогосподарств. Виявлені тенденції свідчать про високу чутливість вітчизняних КС до макроекономічних та інституційних шоків, а також наявність системних проблем функціонування.

Для кращого розуміння природи цих процесів й оцінки специфіки національної моделі кредитної кооперації, на нашу думку, доцільно провести порівняльний аналіз динаміки розвитку сегмента кредитних спілок в Україні та країнах Європи, які подавали свої звіти за 2005–2024 рр. Як свідчать дані, наведені на рис. 4 (побудовано авторами на основі [30]), загалом по Європі спостерігається тенденція до скорочення кількості КС, що збігається з динамікою вітчизняного сегмента досліджуваних фінансових установ.

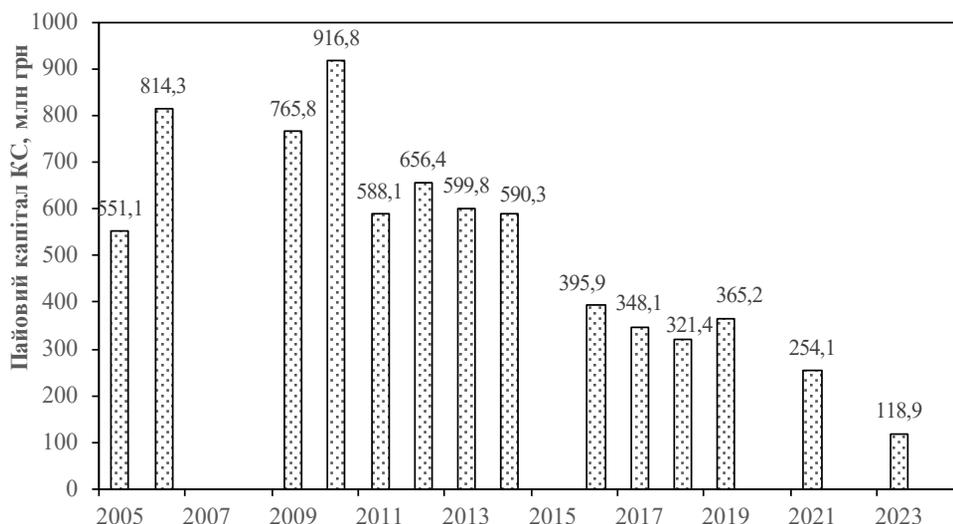

Рис. 3. Динаміка пайового капіталу КС, Україна, 2005–2023 рр.

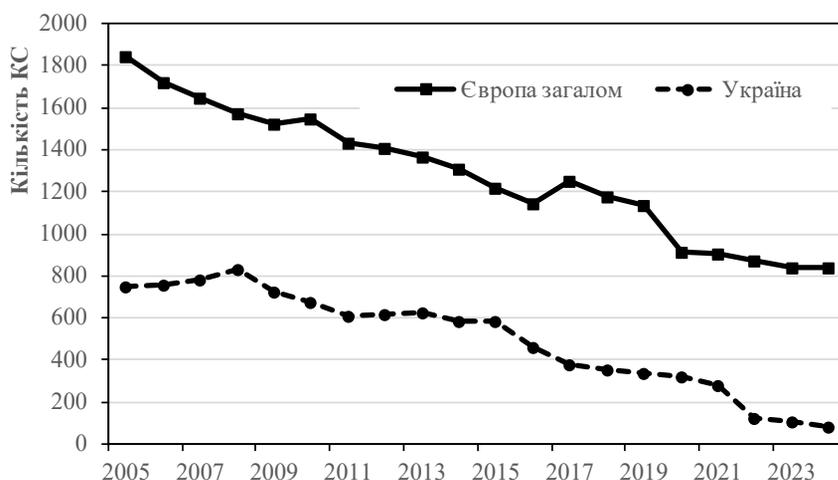

Рис. 4. Динаміка кількості КС, Україна та Європа, 2005–2024 рр.

Проте в розрізі країн за досліджуваний період динаміка розвитку сектору КС різниться. Як випливає з рис. 4, у посткризовий 2011 рік у більшості країн відбулося скорочення кількості фінансових установ проти 2005 року, винятками є Латвія (+4 установи) та Румунія (+6 установ). У ковідний 2020 рік, порівняно з доковідним 2017 роком, кількість КС збільшилася тільки в Румунії (+1 установа). Аналіз даних за 2024 рік свідчить про продовження загальноєвропейської тенденції до скорочення інституційної мережі КС. Порівняно з 2020 роком, кількість установ зменшилася в усіх країнах вибірки, крім Румунії, де вона зростає на одиницю. Найбільш помітне абсолютне скорочення за цей період відбулося в Україні – на 218 установ (з 322 до 104), що підкреслює критичний вплив поточних кризових явищ на вітчизняний сектор КС. Велика Британія втратила ще 6 установ, Ірландія – 25, а Польща – 5 установ. Загалом за досліджуваний період у Литві кількість КС

збільшилася на 3 од., у Румунії – на 15 од. Водночас в інших країнах відбулося скорочення загальної кількості фінансових установ: Велика Британія – на 316 установ (або у 2,4 раза), Ірландія – на 344 установи (або у 2,2 раза), Молдова – на 302 установи (або у 2,5 раза), Польща – на 58 установ (або у 4,2 раза), в Україні – на 639 установ (або у 7,2 раза).

Отже, дані за весь досліджуваний період (2005–2024 рр.) підтверджують, що на фоні загальноєвропейської тенденції до консолідації (скорочення інституційних масштабів) сектору КС Україна демонструє найбільш виражене інституційне згортання. Це проявляється як у максимальному абсолютному зменшенні кількості КС (–639 установ), так і в найглибшому відносному скороченні їхньої мережі (у 7,2 раза) порівняно з іншими країнами вибірки. Виняток становлять лише Литва та Румунія, які показали помірне зростання сектору за 19 років.

Діаметрально протилежні висновки отримуємо, аналізуючи в динаміці кількість членів КС в Європі та Україні (рис. 5, побудовано авторами на основі [30]). В європейських країнах простежується зростаючий тренд цього показника до 2013 року, його сповільнення протягом наступних 8 років та незначне відновлення зростання в 2022 році.

В Україні, навпаки, після зростання до 2008 року, кількість членів КС щорічно зменшується. Висхідний європейський тренд кількості членів КС на тлі скорочення кількості самих спілок (див. рис. 4), підтверджує гіпотезу про активні процеси консолідації та укрупнення в цьому сегменті, зокрема через злиття, поглинання та оптимізацію мережі.

Рис. 5. Динаміка кількості членів КС, Україна та Європа, 2005–2024 рр.

Принциповою відмінністю є реакція домогосподарств на кризові шоки. Якщо в країнах Європи кількість членів КС не скоротилася ні під час фінансової кризи 2008–2009 рр., ні в період пандемії COVID-19, то в Україні ці обидва періоди супроводжувалися різким зменшенням цього показника. Така асиметрія свідчить про різну поведінкову модель домогосподарств та може бути пов'язана з відмінностями у рівні фінансової грамотності, ступені довіри до кооперативних фінансових інститутів і традиціях участі населення у кредитній операції. Вищий рівень інституційної зрілості КС

у європейських країнах зумовлює сприйняття їх не як тимчасового інструменту, а як сталого механізму збереження та нагромадження заощаджень навіть в умовах макроекономічної нестабільності.

Окрім цього зазначимо, що обсяги паїв і заощаджень фінансових установ сектору кредитних спілок в країнах Європи після деякої мінливості протягом 2008–2015 рр. демонструють помірний висхідний тренд (рис. 6, побудовано авторами на основі [30]). Це свідчить про ефективність функціонування аналізованого сегмента та зростання здатності КС до акумуляції коштів населення.

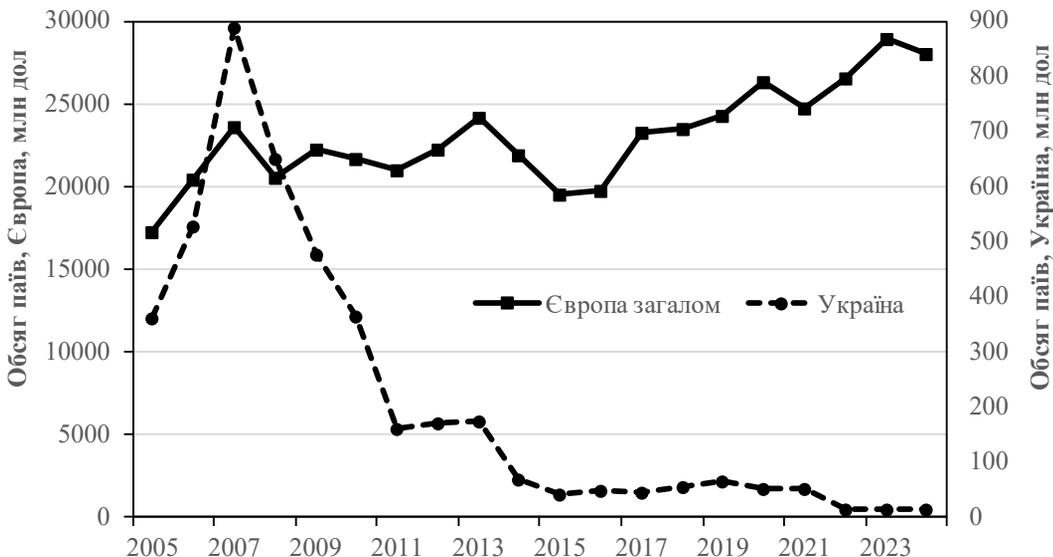

Рис. 6. Динаміка обсягів паїв та заощаджень КС, Україна та Європа, 2005–2024 рр.

Водночас в Україні динаміка діаметрально протилежна. Після досягнення пікових значень у 2007 році (888,039 млн дол) обсяги заощаджень почали стрімко скорочуватись і до 2024 року впали майже до нуля. Така критична різниця в трендах підкреслює глибокі системні проблеми та втрату довіри населення до вітчизняних КС як інструменту заощаджень, на відміну від європейської моделі, що успішно розвивається.

Висновки. Проведене дослідження дозволило оцінити роль кредитних спілок як інструменту формування заощаджень домогосподарств в Україні та виявити ключові тенденції розвитку цього сегмента фінансового ринку у довгостроковій динаміці. Отримані результати свідчать про поступове звуження інституційних і фінансових масштабів сектору, що обмежує його здатність виконувати функцію акумулювання та трансформації заощаджень населення.

Аналіз динаміки кількості фінансових установ і їхніх членів засвідчив високу чутливість вітчизняного сегмента кредитної кооперації до макроекономічних та інституційних шоків. Фінансова

криза 2008–2009 рр., події 2014–2015 рр., пандемія COVID-19 та повномасштабна війна супроводжувались істотним скороченням мережі КС і зменшенням кількості їхніх членів. Виявлено тісний кореляційний зв'язок між цими показниками, що підтверджує системний характер деструктивних процесів у секторі.

Водночас результати аналізу дозволяють стверджувати, що негативна динаміка розвитку кредитних спілок зумовлена не лише дією кризових факторів, але й обмеженнями регуляторного середовища, в межах якого функціонує сектор. Посилення регуляторних вимог, уніфікація підходів до нагляду за небанківськими фінансовими установами, а також обмежені можливості КС щодо диверсифікації джерел ресурсів і фінансових продуктів послаблюють їхні конкурентні позиції на ринку фінансових послуг та знижують привабливість для домогосподарств.

Перспективним напрямом подальших досліджень є оцінка впливу інституційних реформ та змін регуляторної політики на фінансову стійкість і заощаджувальну активність кредитних спілок.

Список використаних джерел

1. Мелих О. Ю. Заощадження домогосподарств: соціально-економічна роль та тенденції формування в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.67>
2. Кравчук Н., Луцишин О. Фінансовий ринок України під час війни: реалії функціонування. *Світ фінансів*. 2022. № 4 (73). С.112–128. <https://doi.org/10.35774/SF2022.04.112>
3. Бондаренко О. С., Адаменко І. П. Перспективи розвитку фінансових інститутів в економіці України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5. С. 8–11. URL: www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/4.pdf
4. Гаврилова Н. В., Грешнікова М. О. Перспективи розвитку кредитних спілок в Україні. *Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету*. 2012. Вип. 12. Ч. 1. С. 91–96. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/c7a4db64-8fd5-457d-a5ff-7adb1b15b72b/content>
5. Буга Г. Кредитна спілка на ринку фінансових послуг України: поняття та правове регулювання. *Юридичний вісник*. 2021. №5. С. 46–54. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2245>
6. Купрієнко В. М. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. Том 2, № 42. С. 73–76. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.42-2.19>
7. Трусова Н. В., Якушева І. Є., Радченко Н. Г. Діяльність кредитних спілок на ринку фінансових послуг: стан, тенденції, перспективи. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2021. № 1 (43). С. 67–72. DOI: 10.31388/2519-884X-2021-43-67-72
8. Бондаренко, Л. П., Скоропад, І. С. Стан та тенденції вітчизняного небанківського фінансового ринку під час війни. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 76. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-6>
9. Глущенко С., Шпортюк В. Нові види кредитування в Україні в умовах розвитку фінансових технологій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2025. Т. 4, № 63. С. 11–24. <https://doi.org/10.55643/fcартп.4.63.2025.4763>
10. Єлісеєва О., Стоянов Г. Сучасний стан розвитку кредитних спілок України. *Економіст*. 2013. № 4. С. 40–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_4_12
11. Про кредитні спілки: Закон України від 14.07.2023 р. № 3254-IX, станом на 07.08.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text>
12. Топчій Ю. В. Становлення кредитних спілок в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2011. № 2 (55). С. 111–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi_2011_2_13
13. Гончаренко В. В. Розвиток кредитних спілок України в умовах фінансової кризи. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України*. 2010. № 3 (42). С. 71–78. URL: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/300240338.pdf>

14. 3 червня 2021 року відбулось чергове засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України. Кредитні спілки України. URL: http://www.unascu.org.ua/main/210603_rada_meeting.htm (дата звернення: 20.06.2025).
15. Показники діяльності кредитних спілок. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 12.11.2025).
16. Огляд небанківського фінансового сектору. Жовтень 2020 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2020-10.pdf?v=4
17. Підсумки діяльності кредитних спілок за I півріччя 2020 року та наглядові дії за результатами аналізу звітності, поданої до Національного банку. 9 жовтня 2020 р. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pidsumkidiyalnosti-kreditnih-spilok-za-i-pivrichchya-2020roku-tanaglyadovi-diyiza-rezultatami-analizuzvitnosti-podanoi-do-natsionalnogo-banku>
18. Науменко Т. НБУ: кількість кредитних спілок, страховиків і фінкомпаній продовжує скорочуватися. Mind.ua. 10.12.2025 р. URL: <https://mind.ua/news/20298404-nbu-kilkist-kreditnih-spilok-strahovikiv-i-finkompanij-prodovzhue-skorochuvatisya>
19. Про оприлюднення огляду ринків фінансових послуг та підсумків діяльності небанківських фінансових установ за 2009 рік: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 03.06.2010 № 455. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr455486-10#Text>
20. Про оприлюднення огляду ринків фінансових послуг та підсумків діяльності небанківських фінансових установ, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснюється Держфінпослуг, за 2010 рік: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 21.04.2011 № 221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr221486-11#Text>
21. Вінниченко О. В., Матвієнко С. С. Оцінка діяльності кредитних спілок на фінансовому ринку в Україні. БІЗНЕС ІНФОРМ. 2021. № 11. С. 369–375. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-369-375>
22. Про затвердження Положення про порядок регулювання діяльності кредитних спілок в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 02.02.2024 р. № 14. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_02022024_14
23. Практичні питання тлумачення окремих термінів Загального стандарту звітності CRS. Інформаційний лист № 5/2023. URL: https://tax.gov.ua/data/material/000/579/695725/InfoList5_2023.pdf (дата звернення: 12.11.2025).
24. Маршук Л. М., Поліщук К. В. Особливості заощаджувальної поведінки домогосподарств України в умовах пандемії. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-87>
25. Швець Н. Р., Осадець О. М. Особливості механізму формування капіталу кредитних спілок України. *Innovative solutions in modern science*. 2017. № 2 (11). С. 1–15. URL: <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/view/1125>
26. Осадець О. М. Кредитні спілки на ринках фінансових послуг України: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит”. Чернівці, 2019. 224 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/dis_osadets.pdf
27. Луцишин О. О. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг України: проблеми та пріоритети розвитку. *Світ фінансів*. 2006. Вип. 3 (8). С. 114–127. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/e5b58e1b-df8f-44ef-b377-67a88503f318/content>
28. Бачо Р. Й. Оцінка розвитку інститутів саморегулювання кредитної кооперації України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2014. Вип. 3 (44). С. 126–137. URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/44/44_31.pdf
29. Козарезенко Л. В. Кредитні спілки в системі державного фінансового регулювання розвитку людського потенціалу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 9. С. 31–36. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2016/7.pdf
30. World Council of Credit Unions. Statistical Report (2005–2024). URL: <https://www.woccu.org/about/statreport> (дата звернення: 28.10.2025).

References

1. Melykh, O. Yu. (2020). Zaoshchadzhenia domohospodarstv: sotsialno-ekonomichna rol ta tendentsii formuvannia v Ukraini [Household savings: socio-economic role and trends in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 11. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.67> [in Ukrainian].
2. Kravchuk, N., & Lutsyshyn, O. (2022). Finansovyiy rynok Ukrainy pid chas viiny: realii funktsionuvannia [Ukrainian financial market during the war: realities of functioning]. *Svit finansiv – World of Finance*, 4, 112–128. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2022.04.112> [in Ukrainian].
3. Bondarenko, O. S., & Adamenko, I. P. (2018). Perspektyvy rozvytku finansovykh instytutiv v ekonomitsi Ukrainy [Prospects for the development of financial institutions in the economy of

Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 5, 8–11. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/4.pdf [in Ukrainian].

4. Havrylova, N. V., & Hreshnikova, M. O. (2012). Perspektyvy rozvytku kredytnykh spilok v Ukraini [Prospects for the development of credit unions in Ukraine]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu – Scientific notes of the Kirovograd National Technical University*, 12 (1), 91–96. Retrieved from <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/c7a4db64-8fd5-457d-a5ff-7adb1b15b72b> [in Ukrainian].

5. Buha, H. (2021). Kredyt na rynku finansovykh posluh Ukrainy: poniattia ta pravove rehuliuвання [A credit union at the financial market of Ukraine: concept and legal regulation]. *Yurydychnyi visnyk – Legal Bulletin*, 5, 46–54. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2245> [in Ukrainian].

6. Kupriienko, V. M. (2019). Kredytne spilky na rynku finansovykh posluh Ukrainy [Credit unions in the financial services market of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence*, 42 (2), 73–76. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.42-2.19> [in Ukrainian].

7. Trusova, N. V., Yakusheva, I. Ye., & Radchenko, N. H. (2021). Diialnist kredytnykh spilok na rynku finansovykh posluh: stan, tendentsii, perspektyvy [Activities of credit unions in the market of financial services: status, trends, prospects]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnolohichnoho universytetu imeni Dmytra Motornoho. Seriya “Ekonomichni nauky” – Scientific papers of Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (Economic Sciences)*, 1, 67–72. DOI: 10.31388/2519-884X-2021-43-67-72 [in Ukrainian].

8. Bondarenko, L., & Skoropad, I. (2025). Stan ta tendentsii vitchyznianoho nebankivskoho finansovoho rynku pid chas viiny [State and trends of the domestic non-banking financial market during the war]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-6> [in Ukrainian].

9. Hlushchenko, S., & Shportiuk, V. (2025). Novi vydy kredytuvannya v Ukraini v umovakh rozvytku finansovykh tekhnolohii [New types of lending in Ukraine in the context of the development of financial technologies]. *Finansovo-kredytne diialnist: problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 4, 63, 11–24. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4763> [in Ukrainian].

10. Yelisieieva, O., & Stoianov, H. (2013). Suchasnyi stan rozvytku kredytnykh spilok Ukrainy [The current state of Ukrainian credit union's development]. *Economist – Economist*, 4, 40–43. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_4_12 [in Ukrainian].

11. Pro kredytne spilky: Zakon Ukrainy vid 01.01.2024 r. № 3254-IX, stanom na 07.08.2025. [On credit unions. Law of Ukraine of July 14, 2023 No. 3254-IX, as of August 07, 2025]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text> [in Ukrainian].

12. Topchii, Yu. V. (2011). Stanovlennia kredytnykh spilok v Ukraini [The formation of credit unions in Ukraine]. *Naukovi pratsi NDFI – Scientific works of the National Research Fund of Ukraine*, 2 (55), 111–118. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2011_2_13 [in Ukrainian].

13. Honcharenko, V. V. (2010). Rozvytok kredytnykh spilok Ukrainy v umovakh finansovoi kryzy [Development of credit unions of Ukraine in the conditions of financial crisis.]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu spozhychoi kooperatsii Ukrainy – Scientific Bulletin of Poltava University of Consumer Cooperatives of Ukraine*, 3 (42), 71–78. Retrieved from <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/300240338.pdf> [in Ukrainian].

14. Credit Unions of Ukraine. (2021). 3 chervnia 2021 roku vidbulos chervove zasidannia Rady Natsionalnoi asotsiatsii kredytnykh spilok Ukrainy. [On June 3, 2021, a regular meeting of the Council of the National Association of Credit Unions of Ukraine was held]. [unascu.org.ua](http://www.unascu.org.ua). Retrieved June 20, 2025 from http://www.unascu.org.ua/main/210603_rada_meeting.htm [in Ukrainian].

15. Pokaznyky diialnosti kredytnykh spilok [Credit union performance indicators]. *Official website of the National Bank of Ukraine*. Retrieved November 12, 2025 from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#6> [in Ukrainian].

16. National Bank of Ukraine. (October 2020). *Ohliad nebankivskoho finansovoho sektoru. [Non-bank financial sector overview]*. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2020-10.pdf?v=4 [in Ukrainian].

17. Pidsumky diialnosti kredytnykh spilok za I pivrichchia 2020 roku ta nahliadovi dii za rezultatamy analizu zvitnosti podanoi do Natsionalnoho banku [Results of credit unions' activities for the first half of 2020 and supervisory actions based on the results of the analysis of reporting submitted to the National Bank]. *Official website of the National Bank of Ukraine*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pidsumkidiyalnosti-kreditnih-spilok-za-i-pivrichchya-2020roku-tanaglyadovi-diyiza-rezultatami-analizuzvitnosti-podanoi-do-natsionalnogo-banku> [in Ukrainian].

18. Naumenko, T. (December 10, 2025). NBU: kilnist kredytnykh spilok, strakhovykiv i finkompanii prodovzhuie skorochuvatysia [NBU: the number of credit unions, insurers, and financial companies continues to decline]. *Mind.ua*. Retrieved from <https://mind.ua/news/20298404-nbu-kilkist-kreditnih-spilok-strahovykiv-i-finkompanij-prodovzhuie-skorochuvatysia> [in Ukrainian].

19. Pro opryliudnennia ohliadu ryнкiv finansovykh posluh ta pidsumkiv diialnosti nebankivskykh finansovykh ustanov za 2009 rik: rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy vid 03.06.2010 r. № 455 [On the publication of the review of financial services markets and results of the activities of non-bank financial institutions for 2009. Order of State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine of June 03, 2010 No. 455]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr455486-10#Text> [in Ukrainian].

20. Pro opryliudnennia ohliadu ryнкiv finansovykh posluh ta pidsumkiv diialnosti nebankivskykh finansovykh ustanov, derzhavne rehuliuвання ta nahliad za diialnistiu yakykh zdiisniuietsia Derzhfinposluh, za 2010 rik: rozporiadzhennia vid 21.04.2011 r. №221 Derzhavnoi komisii z rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy [On the publication of a review of financial services markets and the results of the activities of non-banking financial institutions, the state regulation and supervision of which is carried out by the State Financial Services Commission, for 2010. 04/21/2011. Order of State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine of April 21, 2011 No. 221]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr221486-11#Text> [in Ukrainian].

21. Vinnychenko, O. V., & Matviienko, S. S. (2021). Otsinka diialnosti kredytnykh spilok na finansovomu rynku v Ukraini [Assessing the Activities of Credit Unions in the Financial Market in Ukraine]. *BIZNES INFORM – BUSINESS INFORM*, 11, 369–375. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-369-375> [in Ukrainian].

22. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok rehuliuвання diialnosti kredytnykh spilok v Ukraini: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.02.2024 r. № 14 [On approval of the Regulation on the procedure for regulating the activities of credit unions in Ukraine: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine of February 02, 2024 No. 14]. *bank.gov.ua*. Retrieved from https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_02022024_14 [in Ukrainian].

23. Praktychni pytannia tлумachennia okremykh terminiv Zahalnoho standartu zvitnosti CRS: Informatsiinyi lyst № 5/2023 [Practical Issues of Interpretation of Certain Terms of the Common Reporting Standard CRS. Information Letter No. 5/2023]. *tax.gov.ua*. Retrieved November 12, 2025 from https://tax.gov.ua/data/material/000/579/695725/InfoList5_2023.pdf [in Ukrainian].

24. Marshuk, L. M., & Polishchuk, K. V. (2021). Osoblyvosti zaoshchadzhuvalnoi povedinky domohospodarstv Ukrainy v umovakh pandemii [Peculiarities of savings behavior of households in Ukraine in conditions of a pandemic]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-87> [in Ukrainian].

25. Shvets, N. R., Osadets, O. M. (2017). Osoblyvosti mekhanizmu formuvannia kapitalu kredytnykh spilok Ukrainy [Features mechanism of formation capital of credit unions of Ukraine]. *Innovative solutions in modern science*, 2 (11), 1–15. Retrieved from <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/view/1125> [in Ukrainian].

26. Osadets, O. M. (2019). Kredytni spilky na ryнкakh finansovykh posluh Ukrainy [Credit unions in the financial services markets of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Retrieved from https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/dis_osadets.pdf [in Ukrainian].

27. Lutsyshyn, O. O. (2006). Kredytni spilky na rynku finansovykh posluh Ukrainy: problemy ta prioritytety rozvytku [Credit unions in the financial services market of Ukraine: problems and development priorities]. *Svit finansiv – World of Finance*, 3 (8), 114–127. Retrieved from <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/e5b58e1b-df8f-44ef-b377-67a88503f318/content> [in Ukrainian].

28. Bacho, R. Yo. (2014). Otsinka rozvytku instytutiv samorehuliuвання kredytnoi kooperatsii Ukrainy [Assessment of the development of self-regulatory institutions of credit cooperation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Ekonomika – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series “Economics”*, 3 (44), 126–137. Retrieved from: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/44/44_31.pdf [in Ukrainian].

29. Kozarenko, L. V. (2016). Kredytni spilky v systemi derzhavnogo finansovoho rehuliuвання rozvytku liudskoho potentsialu [Credit unions in the system of governmental financial regulation of human development potential]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 9, 31–36. Retrieved from: URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2016/7.pdf [in Ukrainian].

30. World Council of Credit Unions. Statistical Report (2005–2024). *www.woccu.org*. Retrieved June 20, 2025 from: <https://www.woccu.org/about/statreport>

T. O. Kizyma,

DSc in Economics, Professor,
Professor of S. I. Yuriy Department of Finance,
E-mail: t.kizyma@wunu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9732-9907>;

V. V. Maslii,

PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of Department of Applied Mathematics,
E-mail: v.maslii@wunu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9672-9669>;

M. V. Okhotnytskyi,

Postgraduate Student, S. I. Yuriy Department of Finance,
E-mail: maximko0904@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4066-2412>;
West Ukrainian National University

Credit Unions as a Tool for Generating Savings for Domestic Households

The formation of household savings is a key prerequisite for sustainable economic development and investment recovery in Ukraine. This article explores the role of credit unions as specific non-banking financial institutions capable of accumulating small-scale personal savings. The relevance of the study is driven by the prolonged decline in the institutional and financial scale of this sector in Ukraine, which necessitates a comprehensive statistical assessment. The purpose of the article is to determine the dynamics and operational features of credit unions as a tool for generating household savings, as well as to compare the national model of credit cooperation with European practices. The research methodology is based on the application of time-series analysis, analytical periodization, and graphical interpretation of statistical data. A comparative approach was employed for international benchmarking. The information base consists of official statistical data from the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine, the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets, the National Bank of Ukraine, and the World Council of Credit Unions (WOCCU).

The study finds that the reduction in the number of credit unions in Ukraine is accompanied by a simultaneous decline in membership and the volume of accumulated funds. The study substantiates the expediency of using share capital as an integrated indicator of actual household participation in long-term accumulation mechanisms. Comparative analysis reveals that, unlike in Ukraine, the sector in European countries maintained stability even during financial and pandemic crises, indicating higher institutional resilience and public trust. It is concluded that the limited role of credit unions in Ukraine is driven by a combination of crisis factors, stringent regulatory restrictions, and insufficient financial literacy. The practical significance of the results lies in their potential application for developing financial sector growth strategies, reforming the credit cooperation system, and enhancing the financial inclusion of households.

Key words: households, household savings, credit unions, credit cooperation, share contributions, comparative analysis, financial inclusion.

Бібліографічний опис для цитування:

Кізіма Т. О., Маслій В. В., Охотницький М. В. Кредитні спілки як інструмент формування заощаджень вітчизняних домогосподарств. *Статистика України*. 2025. № 4. С. 27–38. Doi: 10.31767/su.4(111)2025.04.03

Bibliographic description for quoting:

Kizyma, T. O., Maslii, V. V., & Okhotnytskyi, M. V. (2025). Kredytne spilky yak instrument formuvannya zaoshchadzhen vitchyznianskykh domohospodarstv [Credit Unions as a Tool for Generating Savings for Domestic Households]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 4, 27–38. Doi: 10.31767/su.4(111)2025.04.03 [in Ukrainian].